

בס"ד. שיחת אור ליום ב' דחווה"מ סוכות, ח"י תשרי
שמחת בית השואבה ה'תשי"ט.

בלתי מוגה

א. אע"פ שהענין ד"שמחת בית השואבה" כפשוטו הי' בבית
המקדש,

— וכמסופר באריכות בגמרא במסכת סוכה¹ כיצד התקיימה
חגיגה זו — שהיתה קשורה עם שאיבת המים ("ושאבתם מים בששון"²)
עבור העבודה דניסוך המים ע"ג המזבח שהיתה בבוקר — שבשעת
שאיבת המים היתה שמחה גדולה ביותר, עד שאמרו "מי שלא ראה
שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"³,

וזהו גם שמצינו בראשונים⁴ שמקשרים שמחה זו עם הפסוק⁵
"ושמחתם לפני הוי' אלקיכם שבעת ימים", והרי "לפני הוי' אלקיכם"
הו"ע בית המקדש —

מ"מ רואים שמנהג ישראל — ו"מנהג ישראל תורה הוא"⁶ —
לערוך שמחת בית השואבה גם בחוץ לארץ ואפילו משרב ביהמ"ק.

ב. בענין זה ישנו פתגם שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (בנוגע לענין
אחר, ששייך גם לענייננו) לפני עשרים שנה, בחג הסוכות תרצ"ט⁷, ששמע
מאביו בשם אבי אביו:

כאשר הקב"ה אמר "ושכנתי בתוכם"⁸ (והרי דיבורו של הקב"ה
חשיב מעשה)⁹ — אזי נעשה בלב כל איש ישראל "בית-המקדש קטן"
("א' קליין בית המקדש"). וכאשר יהודי הי' בא לביהמ"ק (בעלייתו לרגל),
אזי השתקף בית-המקדש הגדול בבית-המקדש הקטן שבו (ע"כ לשון
הרב).

מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז
או"ח סוסק"פ. סת"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד.
סתצ"ד סט"ז. ועוד.
7) שיחת יום א' דחווה"מ ס"ג (סה"ש
תרצ"ט ע' 297).
8) תרומה כה, ח.
9) ראה שבת קיט, ריש ע"ב. בר"פ ג, ב.
פמ"ד, כב.

1) מח, סע"א ואילך.
2) ישע"י יב, ג.
3) שם נא, א"ב.
4) רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ב. וראה
לקמן ס"ט ואילך.
5) אמור כג, מ.
6) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
7) הובא ברמ"א י"ד ששע"ו ס"ד.
8) פמ"ד, כב.

ג. והענין בזה:

ההשתקפות בעניני קדושה אינה באופן שכאשר נוטלים את עצם הדבר אזי מתבטל גם מה שהשתקף ממנו בה"מראה", אלא כפי שהוא בענין החיתום ע"י חותם, שגם לאחרי שנוטלים את החותם נשאר החיתום בשלימותו, "דיוקנאה אשתאר כך"¹⁰.

וכן הוא בנוגע להשתקפות ביהמ"ק הגדול בביהמ"ק הקטן — שאפילו לאחרי שביהמ"ק עלה למעלה, שזהו בדוגמת נטילת החותם, נשאר בקיומו החיתום וההשתקפות בלב כל איש ישראל שעלה לרגל.

וכיון ש"האב זוכה לבן . . בחכמה כו"¹¹,

— והרי אין חכמה אלא חכמת התורה, ובפרט פנימיות התורה, כמובן מהמבואר בתורת החסידות בדיוק הלשון "חכמה", ולא בינה ודעת, שענינה "כח מה"¹², היינו, שאין זה כמו נגלה דתורה שיכולים לתפוס ו"למשש" בשכל אנושי, אלא באופן שגם לאחרי ההעמקה וההבנה וההשגה אין זה אלא "כח מה", השגה דקה והבנה דקה כו'. וזהו שהאב זוכה לבן בחכמה, דהיינו, תורה בכלל, וביחוד פנימיות התורה, שנקראת "אילנא דחיי"¹³, שלמעלה מ"עץ הדעת" שבו שייך מיתה והפסק ושינוי —

הרי מובן, שההשתקפות של המקדש הגדול בהמקדש הקטן שבלב ישראל שהיתה אצל אבות אבותינו — נמשכת מדור לדור בכל אחד ואחד ובכל שנה ושנה.

ד. וכל זה — אפילו בנוגע לענינים גשמיים דקדושה, ועאכו"כ בנוגע לענינים הרוחניים דעלי' לרגל, והענינים הרוחניים דניסוך היין וניסוך המים ושמחת בית השואבה,

— כמבואר בלקו"ת בדרוש שמחת בית השואבה המתחיל ושאתם מים בששון¹⁴, ש"עכשיו שאין לנו בית המקדש ולא מזבח, צריך כל אחד למצוא דברי חפץ בנפשו" הענינים דניסוך היין וניסוך המים (כולל גם הפרט דשמחת בית השואבה) כפי שהם "בעבודת ה' שבלב כל אחד ואחד" —

בהנסמן ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" עם "לקוטי פירושים" לתניא שם (ע' מה. ע' קאא).
13 ראה זח"ג קנד, ב (ברע"מ). תניא אגה"ק סכ"ו.

14 דרושי סוכות עח, סע"ג.

10 ראה זהר ח"א רמד, סע"ב ואילך.
ח"ב קיד, א. הובא בתו"א בהוספות למג"א קכ, ד. ובכ"מ.
11 עדיות פ"ב מ"ט.

12 ראה תניא פ"ג. פ"ח"ט. פמ"ג. וראה

שכל ענינים אלו משתקפים בבית המקדש שבו, שזהו לב ישראל, עליו נאמר¹⁵ "לבי ער" אפילו כאשר "אני ישנה", "בגלותא".

ובנוגע לשמחת בית השואבה — ההשתקפות היא באופן שפועלת על כל הסביבה, כמו בזמן הבית ש"לא הי' חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה"¹⁶, ועד ש"אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה"¹⁷, וענינו בעבודה¹⁸ — שתכלית הכוונה היא שהפעולה שע"י העבודה עם עצמו צריכה להגיע בכל העיר ובכל הסביבה, עד שגם הזולת יוכל לברר בעצמו בין הפסולת להחלק הראוי למאכל אדם.

ובאופן כזה היא השמחה האמיתית שעלי' אמרו "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", שמזה מובן, שמי שרואה שמחת בית השואבה, זוכה לראות שמחות במשך ימי חייו¹⁹, שתהי' שמחה בעניניו הרוחניים, ובמילא תהי' שמחה בעניניו הגשמיים, וענין זה נמשך מ"זמן שמחתנו" על כל השנה כולה, שתהי' שנה שמחה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

* * *

ה. דובר אתמול²⁰ אודות מאמר הזהר בפ' אמור²¹ אודות הפסוקים שאומרים האושפיזין — אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד — בברכתם לאיש ישראל בכניסתו אל הסוכה, וז"ל:

"אברהם קרי עלי' אז²² תתענג על ה', ויצחק קארי עלי' .. גבור²³ בארץ יהי' זרעו וגו' .. יעקב אמר אז²⁴ יבקע כשחר אורך וגו', שאר צדיקייא אמרי ונחך²⁵ ה' תמיד והשביע וגו'".

ולכאורה אינו מובן — דממה־נפשך:

אם כל אחד מהאושפיזין אומר ברכה בפני עצמה — היו יכולים למצוא בתנ"ך שבעה פסוקי ברכות עבור כל אחד משבעת האושפיזין; ומהו הטעם שבנוגע לאברהם יצחק ויעקב איתא בזהר שכל אחד

15) שה"ש ה, ב. וראה זח"ג צה, א. 20) שיחת יום ב' דחג הסוכות ס"ג (לעיל ע' 62).

16) סוכה נא, סע"א. 21) ח"ג קד, א.

17) שם נג, א. 22) ישעי' נח, יד.

18) ראה שיחת שמחת ביה"ש דאשתקד 23) תהלים קיב, ב.

19) ס"ט ואילך (תו"מ חכ"א ס"ע 49 ואילך). 24) ישעי' שם, ח.

25) שם, יא. 19) ראה שיחת שמחת ביה"ש תשט"ז

בתחלתה (תו"מ חט"ו ע' 54 ואילך).

מהם אומר פסוק מיוחד, ואילו "שאר צדיקייא", הנה מלבד דוד שאומר פסוק מיוחד [כמובא גם לפנ"ז בקס"ד שזהו הפסוק שאומר יצחק, "ארי"ש האי דוד מלכא א"ל כו""] — אומרים כולם אותו פסוק: "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך"?

ו. והביאור בזה:

אמרו חז"ל²⁶ "אין קורין אבות אלא לשלשה" — אברהם יצחק ויעקב. ומבואר בחסידות²⁷ טעם הדבר — שכדי שעבודת האדם לקונו תהי' כדבעי, צריך להיות אצל כל אחד ממדתו של אברהם, ממדתו של יצחק וממדתו של יעקב, ואם חסר באחד מהם, אזי חסר בעבודתו; משא"כ בנוגע לשאר הצדיקים — יש בזה מה שאין בזה: יש מי שיש בו מהדרגא של צדיק זה ולא מהדרגא של צדיק אחר, ויש מי שיש לו מדרגת הצדיק השני ולא מדרגת הצדיק הראשון, ויש מי שיש לו מדרגת שניהם.

ולכן:

בנוגע להאבות — כיון שפרטי דרגותיהם מוכרחים להיות בעבודתו של כאו"א מישראל, צריך כל אחד מהאבות ליתן ליהודי ברכה מיוחדת, שענינה הוא נתינת-כח, שיוכל ליקח ממדרגתו ולנצלה בעבודתו בהשימוש לקונו ("אני נבראתי לשמש את קוני"²⁸), ולכן אומר כל אחד מהאבות פסוק מיוחד, בהתאם לדרגתו המיוחדת, שיש צורך בה כדי שתהי' עבודת האדם כדבעי ובסדר.

משא"כ "שאר צדיקייא" — אילו הי' כל אחד מהם אומר הפסוק המיוחד אליו, היתה אמירת פסוק זה רק לאלו השייכים לשרש וענף של צדיק זה, ואילו שאר בני"י ששייכים לסדר אחר בעבודה, לא היתה ברכה זו שייכת אליהם.

ולכן יש צורך למצוא את הצד השווה שבכל הצדיקים — פסוק שאומרים "שאר צדיקייא" — שזוהי הברכה שיכולים ליתן לכאו"א מישראל החל מ"ביום הראשון"²⁹, שממנו לוקח כח לעבוד את השם בכל השנה הבאה לקראתו לשלום.

ומזה מובן שהפסוק "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך" הו"ע כללי ששייך ונוגע לכאו"א מישראל.

(28) משנה וברייתא קידושין בסופה.

(26) ברכות טז, ב.
(27) ראה תו"א ר"פ וארא.

ז. ויובן ע"פ הפירוש הפשוט שבפסוק זה — שהרי גם הרמזים קשורים עם הפשט:

"ונחך הוי' תמיד" פירושו — שאצל יהודי צריכה להיות התנועה, שתמיד, בכל מעמד ומצב, יש אצלו נקודה שאינה ניתנת לשינוי, לא מצד שינויי המקום ולא מצד שינויי הזמן, שזוהי הנקודה ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד"²⁹ (כמובא בהתחלת כל ד' חלקי השלחן-ערוך).

כדי שיהודי יוכל לחיות בעולם באופן ההנהגה המתאים ליהודי — הנה מצד הכחות שלו קשה הדבר שיוכל לעמוד נגד העולם, שהרי "אתם המעט מכל העמים"³⁰ אבל כאשר מתבונן שהקב"ה עומד על ידו, "שויתי הוי' לנגדי תמיד", ובמילא הולך הוא בכחו של הקב"ה — אזי ביכלתו להתנהג כיהודי בכל ימות השבוע, יום ראשון, יום שני, יום שלישי, יום רביעי, יום חמישי, יום ששי ויום השבת, מבלי הבט על כך ש"אתם המעט מכל העמים", ובלשון המדרש³¹: כבשה אחת בין שבעים זאבים (אריות³²).

ובשביל זה לא מספיק "שויתי הוי' לנגדי" סתם, אלא צריך להיות "שויתי הוי' לנגדי תמיד" — כי: שלא כדעת הטועים לאמר שלאחרי שיהודי מתפלל ולומד שיעור קבוע בתורה, אזי הוא כמו כל עמי הארץ בשוה; "ובנו בחרת מכל עם ולשון" — הרי זה באופן שבמשך כל כ"ד שעות המעט לעת ישנו חילוק בין יהודי לשאר אומות העולם, וחילוק זה יכולים ליישם בחיים כאשר גם הענין ד"שויתי הוי' לנגדי" הוא "תמיד".

וזוהי הברכה הכללית ש"שאר צדיקייא" מברכים כל איש ישראל, שעל ידה יומשך לו הכח בהליכתו בעולם: "ונחך הוי' תמיד" — שהענין ד"הוי' לנגדי" ינהיג אותו ("ונחך" מלשון הנהגה³³) "תמיד", הן ביום והן בלילה, הן בימות החול והן בשבת ויו"ט, ר"ה ויוהכ"פ.

ח. והמשך הפסוק — "והשביע בצחצחות נפשך". ובהקדמה: רצונו של הקב"ה שתהי' לא רק עבודה סתם, אלא "עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב"³⁴.

וכמדובר בהמאמרים³⁵, שאפילו כאשר יהודי מקיים מצוה (לא

(29) תהלים טז, ח.

(30) ואתחנן ז, ז.

(31) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא.

פס"ר פ"ט, ב.

(32) ע"פ ירמ' נ, יז. יחזקאל יט, ב. וראה

(33) מצו"צ עה"פ.

(34) תבוא כח, מז.

(35) ד"ה שיר המעלות דיום ב' דר"ה

פ"ב; ד"ה כנשר דש"פ האזינו פ"ג (לעיל ע')

; 5; ע' 38). וראה גם לעיל ע' 27 הערה 19.

גם ס' "שם עולם" ח"א פכ"ב.

כ"מצות אנשים מלומדה"³⁶, אלא) מתוך חיות, ואפילו מי שיודע אודות העבודה דאהבה ויראה, ועבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות היא בדחילו ורחימו, ואפילו מי שיש לו (נוסף על כהנ"ל) גם מעט שמחה — הנה כל זמן שעבודתו אינה "בשמחה ובטוב לבב", שמורה על ריבוי השמחה (כפי שמבאר הרבי במאמר³⁷), נאמר עליו "תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" אזי "ועבדת את אויביך"³⁸, שזהו עונש היותר גדול, שמאבד את כחו ויגיעתו על דבר (שלא זו בלבד שאינו שלו, אלא עוד זאת) שהוא מנגד אליו ("אויביך"), וכדי לינצל מעונש זה, יש צורך (נוסף על כל הענינים — גם) בריבוי שמחה דוקא.

שואל איפוא יהודי — מהו גודל השמחה כל כך ("וואָס איז דאָ די שמחה אַזוי געוואָלדיק"): מצוות — כיון ש"לאו ליהנות ניתנו"³⁹, הרי מהמצוה עצמה אינו נעשה בשמחה; ובכלל, יש מסכיבו עולם שלא זו בלבד שאינו מסייע, אלא אדרבה — כפי שמביא רבינו בתניא⁴⁰ (מע"ח⁴¹) שעוה"ז "נקרא . . . עולם הקליפות וסטרא אחרא, ולכן כל מעשה עוה"ז קשים ורעים והרשעים גוברים בו", וא"כ, כיצד יוכל להיות בעולם "בשמחה ובטוב לבב"?

הנה על זה נאמר "והשביע בצחצחות נפשך":

בפירוש "והשביע בצחצחות" — מבאר אדמו"ר האמצעי⁴² "שהוא עוצם הבהירות שלא יכילנו הכלי, שמחמת זה נבקע האור, והוא כמו בקיעת אור השחר" ("אז יבקע כשחר אורך").

כלומר: הפירוש הפשוט דבקיעת אור השחר הוא — שלאחרי שבמשך הלילה הולך החושך ומתגבר, וכמובא בכ"מ⁴³ (ורואים גם במוחש) שקודם אור הבוקר נעשית התגברות החושך ביותר, הנה לפתע ("מיט-אַמאָל") בוקע אור השחר את חשכת הלילה. ומובן, שבשביל זה צריך להיות תוקף האור, אור חזק ועצום ביותר. ואור זה נקרא "צחצחות". וענין "והשביע בצחצחות" בא בהמשך למ"ש "ונחך הוי' תמיד", היינו, שגם הענין ד"צחצחות" ישנו "תמיד":

40 פ"ו. וראה גם פכ"ד.

41 שמ"ב ספ"ד.

42 סידור (עם דא"ח) שער הסוכות רנח,

ב.

43 ראה אוה"ת במדבר ע' מד. וראה גם

תו"מ חיי"ט ע' 128. וש"נ.

36 ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג),

ב.)

37 ראה סה"מ תרצ"ז ע' 302. תש"י ע'

240.

38 תבוא כח, מח. וראה לקו"ת תזריע כ,

ג. ובכ"מ.

39 ר"ה כח, א. וש"נ.

כיון שיש ליהודי נפש אלקית שהיא "חלק אלקה ממצל ממש"⁴⁴, שזהו העצם האמיתי, כמאמר הבעש"ט⁴⁵ "העצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו", נמצא, שבכל מקום ובכל זמן — "תמיד" — הולך הוא יחד עם הקב"ה, שהוא מקור כל האורות, כמ"ש⁴⁶ "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור", כך, שיש לו גם את הענין ד"צחצחות", תוקף האור, אשר, "באור פני מלך חיים"⁴⁷, כפי שמצינו אפילו במלך בשר ודם, ועאכו"כ מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ומובן, שידיעת ענין זה מביאה (לא רק שמחה סתם, אלא גם) שמחה גדולה, שמחה וטוב לבב, ריבוי שמחה, בכל מקום ובכל זמן, שהרי אין לך דבר הגורם לידי שמחה יותר מזה, וכמ"ש בתניא⁴⁸: "כמה גדולה שמחת הדיוט ושפל אנשים בהתקרבותו למלך .. המתאכסן ודר אתו עמו בביתו כו".

ט. וענין זה משתקף גם בנגלה דתורה, עד לפסק הלכה:

הרמב"ם פוסק בסוף הלכות לולב — לאחרי שמתאר את שמחת בית השואבה — "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל-עצוה בה, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

וכיון שקיום רצונו של הקב"ה הוא חיוב תמיד, כפסק השו"ע⁴⁹ שצריך להיות "בכל דרכיך דעהו"⁵⁰, היינו, שגם אכילתו ושתייתו והילוכו והעסק במסחרו הם באופן שעל ידם עובד את השם — הרי יש לו סיבה להיות תמיד בשמחה גדולה ביותר, מזה שמקיים רצון מלך מלכי המלכים הקב"ה⁵¹.

י. וזוהי הברכה שמברכים "שאר צדיקייא" את כאו"א מישראל:

"ונחך הוי' תמיד" — שיהי' אצלו הענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד", וענין זה יהי' בשמחה ובטוב לבב — כיון ש"השביע בצחצחות נפשך".

48) פל"ג (מב, סע"א).

49) או"ח סרל"א.

50) משלי ג, ו.

51) ראה גם תו"מ ח"ט ריש ע' 309.

44) תניא רפ"ב.

45) ראה כתר שם טוב בהוספות סרכ"ז.

וש"נ.

46) תהלים לו, יו"ד.

47) משלי טז, טו. וראה לקו"ת מסעי צג,

וש"נ.

ב. ובכ"מ.

וכיון שברכה זו ניתנת ב"זמן שמחתנו" — הרי שמחה פורץ גדר⁵², פריצת גדר העולם שמסביבו.

ואח"כ ממשיכים זאת על כל השנה כולה — ש"בכל דרכיך" יהי "דעהו" (את הקב"ה), ובשמחה ובטוב לבב, בריבוי השמחה.

* * *

יא. איתא בירושלמי⁵³: "כתיב: ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים, אית תניי תני בשמחת שלמים הכתוב מדבר, אית תניי תני בשמחת לולב הכתוב מדבר".

כלומר: יש דעה שהכתוב "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" קאי בשמחת שלמים — שהרי "אין שמחה אלא בבשר"⁵⁴, שלכן יש חיוב להקריב בכל יו"ט "שלמי שמחה", כדי לקיים מצות "ושמחת בחגך"⁵⁵, ובאופן כזה היתה גם השמחה המיוחדת בחג הסוכות ("ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים") — ע"י שלמי שמחה.

[ולהעיר, שבענין זה יש פלוגתא בראשונים⁵⁶ בנוגע לזמן הזה, משחרב בית המקדש, שאין לנו שלמי שמחה. ורבינו הזקן פוסק בהלכות יו"ט⁵⁷ כדעת הראשונים (וביניהם הרמב"ם⁵⁸) שגם בזמן הזה "שמחה זו היא מ"ע מה"ת שנאמר ושמחת בחגך", אלא כיון "שאינן ביהמ"ק קיים (ואין לנו "בשר שלמים לשמחה"), אין יוצאים ידי חובת שמחה אלא ביין", שהרי גם ביין אמרו "אין שמחה אלא ביין"⁵⁴.

וזהו גם יסוד המנהג⁵⁹ שראינו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהי' נזהר לשתות יין בכל יום מימי היו"ט, אפילו בחול המועד, וכמ"ש בשו"ע⁶⁰ ש"כבוד ועונג... אינן נוהגות בחולו של מועד", אבל חיוב השמחה ישנו בכל ימי החג, גם בימי חוה"מ, ולכן, השמחה ביין בזמן הזה (שהיא במקום השמחה בבשר שלמים בזמן שביהמ"ק הי' קיים) היא בכל שבעת ימי החג מן התורה].

ויש דעה שהכתוב "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" קאי על "שמחת לולב" — שהרי בתחלת הכתוב נאמר⁶¹ "ולקחתם לכם גו'

(57) או"ח סתקכ"ט ס"ו.

(58) הלי' יו"ט פ"ו הי"ז.

(59) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס תשט"ז

בתחלתה (תו"מ חט"ו ע' 45).

(60) שם ס"ה.

(52) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(53) סוכה פ"ג הי"א. ר"ה פ"ד ה"ג.

(54) פסחים קט, א.

(55) פ' ראה טז, יד.

(56) ראה בארוכה שאגת ארי' סי' סה.

מנחת חינוך מצוה תפח.

כפות תמרים גו", ועז"נ "ושמחתם גו", "שמחת לולב". ואע"פ שמצות לולב מן התורה היא רק ביום הראשון, כמ"ש "ולקחתם לכם ביום הראשון", מ"מ, "לפני ה' אלקיכם", במקדש, מצות לולב (שבה מדבר הכתוב "ושמחתם לפני ה' אלקיכם") היא "שבעת ימים".

יב. "שמחת לולב":

מצינו בגמרא במסכת מנחות⁶¹ ובמדרש⁶² שמדמים את ד' המינים לעם ישראל.

ובפרטיות: אתרוג שיש בו טעם ויש בו ריח — קאי על בנ"י שיש בהם תורה (שנמשלה לטעם) ויש בהם מצוות (שנמשלו לריח, כיון שקיומם הוא רק בשביל הענין ד"נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני", שזהו"ע "ריח ניחוח לה"⁶³). לולב (כפות תמרים) שיש בו טעם ואין בו ריח — קאי על אלו שיש בהם תורה ואין בהם מצוות. הדס שיש בו ריח ואין בו טעם — קאי על אלו שיש בהם מצוות ואין בהם תורה. וערבה שאין בה טעם ואין בה ריח — קאי על אלו שאין בהם תורה ואין בהם מצוות⁶².

ולהעיר:

כיון שחג הסוכות בא לאחרי המחילה וסליחה וכפרה דיום הכפורים, הרי אי אפשר לומר שאלו שהם בבחינת "ערבה" (ועד"ז "לולב ו"הדס") נשאר באותו מעמד ומצב כפי שהיו קודם יוהכ"פ, באופן שאין בהם תורה ואין בהם מצוות כפשוטו ח"ו.

אך הענין הוא — שאע"פ שלאחרי יוהכ"פ הרי הוא בדרגת צדיק, הרי זה ע"ד ש"אונסא (אף ש"רחמנא פטרי"⁶⁴) כמאן דעביד לא אמרינן⁶⁵, והיינו, שבפועל חסר אצלו הלבוש דהמצוה והחיות דלימוד התורה, ולכן נקרא בשם "ערבה".

ועד"ז בדרגא נעלית יותר — "הדס" ו"לולב" — כפי שמביא רבינו בתניא⁶⁶ "שיש ב' מיני נשמות בישראל, נשמות ת"ח העוסקים בתורה כל ימיהם, ונשמות בעלי מצוות העוסקים בצדקה וגמ"ח", ומבהיר מיד, ש"גם ת"ח צריכים לעסוק בגמ"ח .. אלא שהת"ח תורתן עיקר ורוב

65) ירושלמי קידושין פ"ג ה"ב. גיטין פ"ז

ה"ו.

66) אגה"ק ס"ה (קט, א).

61) כז, א.

62) ויק"ר פ"ל, יב.

63) ויקרא א, ט ובתו"כ ופרש"י. ועוד.

64) ב"ק כח, סע"ב. וש"נ.

ימיהם בה ומיעוט ימיהם בגמ"ח" (ועד"ז "נשמות בעלי מצוות" יש להם שיעורים בתורה, אלא שעיקר עבודתם היא במעשה המצוות, ולכן נקראים "מארי עובדין טבין"), והיינו, ש"הדס" ו"לולב" הם אלו שעיקר עבודתם בקיום המצוות — "מעשה גדול"⁶⁷, ואלו שעיקר עבודתם בלימוד התורה, — "תלמוד גדול"⁶⁷, אבל תרווייהו צדיקי גמורי ניהו⁶⁸.

ועד שיש מי שהוא בבחינת "אשכולות", "איש שהכל בו"⁶⁹ — שעיקר עבודתו הן בתלמוד והן במעשה, והו"ע קו האמצעי שמחבר ב' הקוין.

יג. והנה, ענינו של "לולב", דקאי על אלו שעיקר עבודתם היא בלימוד התורה (ואילו העסק בצדקה וגמ"ח, מצוות, בא אצלם לאחרי כן), כיון שנמצאים בד' אמות של תורה, "תורתם אומנותם"⁷⁰ — מודגש בעיקר אצל בני ישיבה, שעיקר תפקידם במשך שנים אלו הוא: לימוד התורה.

ומזה מובן, ששמחת ימי הסוכות שענינה "שמחת לולב" — קשורה בעיקר עם אלו שתורתם אומנותם.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כיון שנמצאים כאן מבני הישיבה — ינגנו ניגון שמח לשם "שמחת לולב", וימשיכו שמחה זו בכל בעלי-העסקים, ב"שמחת שלמים", ואח"כ יקויים מ"ש"י⁷¹ "ורב שלום בניך" — שלום זה או שלום זה, שמחה זו או שמחה זו, ובלבד שתהי' שמחה בריבוי, וימשיכו מהשמחה בריבוי על כל השנה.

* * *

יד. בנוגע לשמחת בית השואבה איתא בגמרא⁷²: "מנא הנ"מ", ופירש רש"י: "מנא ה"מ דתוקעין ומריעין" ("תקעו והריעו ותקעו") בשאיבת המים של ניסוך" (ובתוס' פירש באופן אחר), ומשני, "דאמר קרא² ושאתם מים בששון", ולכן "תקעו והריעו ותקעו", "משום שמחה"⁷³ (היינו, שהסימן לשמחה הוא עי"ז שתוקעין ומריעין).

ולכאורה יש לפרש בשני אופנים — אם זהו ענין של ציווי וחוב, או שפירוש הפסוק הוא סיפור המעשה שאיבת מים היא בששון⁷⁴,

71 ישע"י נד, יג.

72 סוכה מח, ב.

73 פרש"י שם, א (ד"ה תקעו).

74 ראה פי' מצו"ד עה"פ.

67 קידושין מ, ב. וש"נ.

68 לשון חז"ל — חגיגה ט, ב.

69 סוטה מז, סע"ב.

70 שבת יא, א.

ולפיכך היו נוהגים כן גם בשאיבת המים עבור ניסוך המים בביהמ"ק, ועפ"ז אין זה ציווי, אלא מנהג בלבד.

טו. ובהקדמה — שהפירוש הפשוט נוטה שזהו"ע של ציווי, ומה גם שענין זה ("תקעו והריעו ותקעו") נעשה ע"י כהנים ולוויים, בכלי שרת ובעזרה, ובודאי לא היו עושים כן בשביל ענין של רשות, כי אם בשביל ענין של חיוב; אבל אעפ"כ, יש סברא לומר שאין זה ציווי אלא מנהג בלבד, כי:

א) אם נאמר שזהו ציווי וחיוב — יוקשה מהא ד"אין מערבין שמחה בשמחה"⁷⁵:

"אין נושאים נשים במועד .. מפני ששמחה היא לו .. ואין מערבין שמחה בשמחה"; "מנין שאין נושאים נשים במועד, שנאמר ושמחת בחגך, בחגך ולא באשתך"⁷⁶, היינו, שצריך לשמוח בשמחת החג מבלי לערב שמחה אחרת מאיזה ענין שיהי', אפילו לא שמחה של מצוה אחרת, כמו שמחת נישואין שגם היא שמחה של מצוה. וכמו"כ מצינו" שאין מערבין שמחת שבת עם שמחת פורים, אע"פ ששניהם שמחה של מצוה.

ועפ"ז, כיון שכל משך שבעת ימי החג ישנו החיוב "ושמחת בחגך", הן בימים והן בלילות, כדאיתא בגמרא⁷⁸ שגם בלילות החג חייבים בשמחה — איך קבעו חיוב שמחה נוספת, "ושאבתם מים בששון", באותו זמן שיש בו החיוב "ושמחת בחגך"? ובפרט שבנוגע לחיוב זה נתפרש שאין לערבו עם שמחה של מצוה אחרת, כנ"ל!

ב) אם נאמר שזהו ציווי וחיוב — איך פסק הרמב"ם⁷⁹ (על יסוד דברי המשנה⁸⁰) ש"לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע"; הרי בהציווי "ושאבתם מים בששון" לא נזכר חילוק בין גדולי חכמי ישראל לעמי הארץ?

ומצד קושיות אלו מוטב לומר שאין זה ציווי וחיוב אלא רשות

78) ראה פסחים ע"א, א (ובתורה לרבות).
סוכה שם (ובפרש"י ד"ה לרבות).

79) ה"ל לולב פ"ח הי"ד. וראה גם שיחת שמחת ביה"ש תשט"ו בתחלתה (תו"מ ח"א ע' 16 ואילך).

75) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 270 הערה 38. וש"נ.

76) מו"ק ח, ב.
77) ירושלמי מגילה פ"א ה"ד. וראה פ"ח או"ח סתרפ"ח סק"ו.

ומנהג בלבד, שעפ"ז יתורץ: (א) שלא חל על זה הענין דאין מערבין שמחה בשמחה, כיון שזהו"ע של רשות, וע"ד שעושים ביו"ט שאר עניני רשות שמשמחים את האדם, (ב) שמפני הכבוד הנהיגו שיעשו זאת "גדולי חכמי ישראל .. ואנשי מעשה".

ואעפ"כ לא יפלא שהלוויים היו תוקעין ומריעין בכלי שרת בעזרה — כי, הגם שאין זה ציווי וחיוב אלא רשות ומנהג, מ"מ, כאשר עושים זאת בפועל, הרי עושים בכך ענין שהוא שמחה של מצוה, אף שאינה מצוה חיובית, אלא מצוה של רשות⁸⁰ (שלכן לא חל על זה הענין דאין מערבין שמחה בשמחה), ולכן יכולים לעשות ענינים כאלו שאין לעשותם בדברי הרשות ממש.

טז. אמנם, מזה שענין שמחת בית השואבה הובא להלכה ברמב"ם (שמבאר גם ההלכות השייכות בזמן שביהמ"ק הי' קיים) כמו כל ציווי התורה, משמע, שאין זה מנהג בלבד, אלא גם חיוב וציווי.

אך עפ"ז צריך לתרץ הקושיות הנ"ל: (א) מזה ש"אין מערבין שמחה בשמחה", (ב) מה ש"לא היו עושין אותה .. אלא גדולי חכמי ישראל .. ואנשי מעשה", כדלקמן.

יז. הביאור בנוגע להענין ד"אין מערבין שמחה בשמחה" — ובהקדמה:

גם בימים טובים שבהם ישנו הציווי "ושמחת בחגך", ישנו החיוב דלימוד התורה, והשמחה שבלימוד התורה — כמ"ש⁸¹ "פקודי ה' ישרים משמחי לב" — אינה בסתירה לשמחת יו"ט.

וטעם הדבר — כיון שהחיוב דלימוד התורה אינו חיוב מיוחד ליו"ט זה, אלא הוא חיוב נמשך שישנו בימים שלפנ"ז ובימים שלאח"ז, ובמילא גם ביו"ט זה, ולכן לא שייך לדחות ולשלול חיוב זה במשך ימי החג בגלל החיוב דשמחת יו"ט (לפי ש"אין מערבין שמחה בשמחה"), מכיון שחיוב זה ישנו עוד מקודם לכן.

ועד"ז י"ל בנדו"ד:

כיון שניסוך המים בעת הקרבת תמיד של שחר הי' גם ביום ראשון דחג הסוכות, הוצרכה להיות שאיבת המים בלילה שלפנ"ז, היינו, בליל ראשון של חג, שאז ישנו כבר הציווי "ושאבתם מים בששון". ואילו

(80) ראה אנציק' תלמודית ערך "חובה" וש"נ.

מצוה ורשות" (כרך יב ס"ע תרמה ואילך). (81) תהלים יט, ט. וראה תענית ל, ס"א.

החיוב "ושמחת בחגך" — איתא בגמרא במסכת פסחים⁸² שמתחיל למחרתו, שרק אז יכולים להקריב שלמים, משא"כ בליל יו"ט הראשון ש"אין לו במה ישמח".

וכיון שהחיוב "ושאבתם מים בששון" מתחיל כבר קודם החיוב "ושמחת בחגך", לכן לא שייך לדחות ולשלול חיוב זה במשך ימי החג בגלל החיוב "ושמחת בחגך" (לפי ש"אין מערבין שמחה בשמחה"), להיותו ציווי שנמשך מלפניו עד סוף שבעת ימי החג⁸³.

יח. הביאור ש"לא היו עושין אותה .. אלא גדולי חכמי ישראל .. ואנשי מעשה":

ניסוך המים, הוא כמו קרבן ציבור, שחיובו מוטל על הציבור, ואינו חיוב המוטל על כל יחיד ויחיד בתור יחיד, אלא, שהיחיד צריך להשתדל ולהבטיח שאצל כללות ישראל יתקיים הענין דניסוך המים, שהכהן ינסך את המים ע"ג המזבח.

ומזה מובן גם בנוגע להחיוב "ושאבתם מים בששון" — שכיון שבא בתור הכנה לניסוך המים, והיינו, שאין זה חובת היום, אלא חובת המים שמנסכים על המזבח ששאיבתם צריכה להיות בשמחה, הרי זה כמו כל קרבנות ציבור שחיובם מוטל על הציבור, ואילו היחיד צריך רק לוודא שע"י כללות הציבור יחד יהי ענין השמחה בשאיבת המים.

ועפ"ז יובן מ"ש הרמב"ם ש"כל העם .. באין לראות ולשמוע":

לכאורה אינו מובן: כיון ש"שמחה זו" "לא היו עושין אותה .. אלא גדולי חכמי ישראל .. ואנשי מעשה", מהו הצורך שכל העם יבוא לראות ולשמוע? — בפסוק "ושאבתם מים בששון" נאמר רק ששאיבת המים צריכה להיות בשמחה, ומניין שכל העם צריכים לבוא לראות ולשמוע?

אך הביאור בזה — ע"פ האמור לעיל — שזהו חיוב המוטל על כל הציבור, "כל העם", אלא שהחיוב מתבטא בכך שמכללות כולם יחד יבוא לידי פועל הענין דשאיבת המים בששון.

יט. אמנם, כאשר הרמב"ם מבאר את הענין דשמחת בית השואבה⁸⁴, אינו מביא את הפסוק "ושאבתם מים בששון", וז"ל⁴:

(84) בהבא לקמן — ראה לקו"ש ח"ז ע'

267 ואילך (כולל גם משיחה זו). וראה גם שיחת יום שמחת תשמ"ב סל"ז ואילך (התוועדות תשמ"ב ח"א ע' 269 ואילך).

(82) שבהערה 78.

(83) לשלימות הענין — ראה שיחת שבת

חזה"מ סוכות ס"ו ואילך (לקמן ע' 112

ואילך).

"אע"פ שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה במקדש יום⁸⁵ שמחה יתירה, שנאמר ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", וממשיך לבאר "כיצד היו עושין כו" — כל פרטי הענינים דשמחת בית השואבה.

ובספר המצוות⁸⁶ כותב להדיא הלשון "שמחת בית השואבה" בשייכות לשמחת החג: "ובכלל אמרו ושמחת בחגך.. השחוק בכלי זמר וברקוד במקדש במיוחד והיא שמחת בית השואבה".

כלומר: לדעת הרמב"ם — "שמחה יתירה" זו אינה קשורה עם ניסוך המים, כי אם, חיוב של שמחה שצריכה להיות בביהמ"ק ("לפני ה' אלקיכם") בתור יו"ט ("ושמחת בחגך"), נוסף על השמחה שבכל המועדות; אלא, שקבעו שזמנה של שמחה יתירה זו יהי' בשעת שאיבת המים של ניסוך, על יסוד הפסוק "ושאבתם מים בששון", שהוא רק אסמכתא.

וזהו פירוש דברי הגמרא "מנא הנ"מ" (אם הרמב"ם ס"ל כרש"י שהשאלה היא על זה ש"תוקעין ומריעין בשאיבת המים של ניסוך"), "דאמר קרא ושאבתם מים בששון" — שזוהי ה"אסמכתא" לצרף את השמחה היתירה דחג הסוכות שענינה הוא שמחת החג, עם שאיבת המים של ניסוך.

כ. אמנם, ע"פ האמור שגדר החיוב דשמחה יתירה זו הוא שמחת החג — צריך לבאר הטעם ש"לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה כו", "אע"פ שכולם חייבים בשמחת החג?
והביאור בזה:

בנוגע לשמחת יו"ט כותב הרמב"ם⁸⁸ שהחיוב הוא "לשמוח.. כל אחד כראוי לו, כיצד, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין נאים.. והאנשים אוכלין בשר ושותין יין". אמנם, ה"שמחה יתירה" בחג הסוכות ש"היתה במקדש", כמ"ש "ושמחתם לפני ה' אלקיכם" — אף שהכל חייבים בה להיותה חלק משמחת החג, מ"מ, "עמי הארץ", "כל העם האנשים והנשים", אין בכחם לבוא לשמחה זו מצד עצמם [השמחה שיש להם מצד עצמם היא השמחה שמצד אכילת בשר ושתיית יין, או בגדים ותכשיטין כו', ולא השמחה

86) מ"ע נד.

85) ראה שינוי גירסאות ברמב"ם מהדורת

פרענקל (ירושלים תשל"ה).

היתירה שלא היתה אלא בבית המקדש], אלא הוצרכו להתעוררות ונתינת כח על זה,

וזהו ש"גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין" — "משמחין" דייקא (שפירושו שהיו משמחין אחרים), אף שלכאורה הול"ל "ומשמחין" (בעצמם) — כי, כאשר "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות כו" היו "מרקדין ומספקין ומנגנין", הנה ע"ז היו גם "משמחין" את "כל העם האנשים והנשים כולן" שהיו "באין לראות ולשמוע".

כא. ועדיין יש לבאר עוד פרט נוסף:

בשלמא בנוגע ל"כל העם" — הי' ניכר החילוק בין "ושמחת בחגך", שהיו באים לזה בכח עצמם, ובין ה"שמחה יתירה" שהיתה ניתוספת אצלם כשהיו "באין לראות ולשמוע" את "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות כו" שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין";

אבל "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין כו" שהיו מרקדין כו' במקדש בימי חג הסוכות" — במה הי' ניכר אצלם החילוק בין השמחה היתירה שהיתה במקדש להשמחה שהיתה אצלם בלאה"כ מצד החיוב "ושמחת בחגך" שבכל המועדים?

והביאור בזה — ששמחה זו היתה באופן ש"רוקדין ומספקין ומפזזין ומכרכין כל אחד ואחד כמו שיודע"⁸⁷, וכדאיתא במשנה ובגמרא⁸⁸ שהיו מרקדין "באבוקות של אור", "רבן שמעון בן גמליאל .. הי' נוטל שמונה אבוקות של אור וזורק אחת ונוטל אחת כו" .. נועץ שני גודלים בארץ ושוחה כו' קידה":

לכאורה, למאי נפק"מ אם השמחה היתה ע"י אכילת בשר ושתיית יין, בגדים חדשים או קליות ואגוזים, או ע"י ריקוד פיזוז וכרכור או זריקת אבוקות של אור?

אך הענין הוא — שבנוגע לשמחת יו"ט יש הגבלה ע"פ פס"ד התורה, שלכן "חייבין בית דין להעמיד שוטרים ברגלים וכו' ולא ימשכו ביין כו"⁸⁹, היינו, שהשמחה צריכה להיות מוגבלת ומדודה במדה ידועה; ואילו השמחה יתירה שהיו "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות כו" שמחין במקדש היתה ניכרת בכך שהיתה אצלם שמחה גדולה באופן של יציאה ממדידה והגבלה:

89) רמב"ם ה' יו"ט שם הכ"א.

87) רמב"ם ה' לולב שם הי"ג.

88) סוכה נא, ריש ע"ב. נג, א.

הנהגת "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות כו'" צריכים לנהוג זהירות מיוחדת בכמה ענינים, כפי שמצינו בנוגע ל"נתמנה אדם פרנס על הציבור"⁹⁰, וכמו"כ יש ענינים שהם פטורים מלעשותם מצד "זקן ואינו לפי כבודו"⁹¹, ובכלל צריכים להתנהג באופן של "זרוק מרה בתלמידים"⁹², וכיו"ב.

וכיון שכן, הרי, כאשר "גדולי חכמי ישראל כו'" היו "רוקדין ומספקין ומפזיזין ומכרכרין" וזורקין אבוקות של אור כו', לפני "כל העם האנשים והנשים" — הרי זו יציאה מהמדידה וההגבלה שמצד מהותם! ובזה היתה ניכרת השמחה היתירה שבחג הסוכות שלא היתה בשאר המועדות, פסח ושבועות, שבהם היתה השמחה מדודה ומוגבלת ע"פ דין התורה.

כב. ועפ"ז יובן גם סמיכות הענינים בדברי הרמב"ם:

לאחרי שמבאר פרטי הענינים דשמחת בית השואבה — ממשיך אודות "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה כו'", ובאופן ש"משפיל עצמו ומקל גופו" שע"ז "הוא הגדול המכובד כו'", כפי ש"דוד מלך ישראל אמר"⁹³ ונקלותי עוד מזאת גו' — שזו היתה תשובת דוד למיכל בת שאול שלעגה באמרה "מה נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד הרקים"⁹⁴, ועל זה השיב דוד: "ונקלותי עוד מזאת גו' ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה".

והענין בזה:

הנהגה זו של דוד, שלמרות היותו מלך שצריך להתנהג באופן ש"תהא אימתו עליך"⁹⁵, שלכן "אין רואין אותו כו'"⁹⁵ במעמד ומצב שיכול להחליש את האימה מפניו, מ"מ, הי' מפזז ומכרכר לעיני האמהות, באמרו שזהו כבודו שעושה כן לכבוד המקום — היא היא אופן הנהגת נשיא (שהוא כמו מלך) בישראל, כרבי שמעון בן גמליאל, שהי' שמח בשמחת בית השואבה באופן שהי' זורק אבוקות של אור כו' לפני "כל העם האנשים והנשים" שהיו באים לראות ולשמוע.

ומזה למדים כיצד צריכה להיות ההנהגה בהשמחה בעבודת השם במשך כל השנה כולה.

93) שמואל-ב ו, כב.

94) שם, כ.

95) סנהדרין כב, א (במשנה). וש"נ.

90) קידושין ע, א.

91) ב"מ ל, ב.

92) כתובות קג, סע"ב.

כג. ובנוגע לפועל:

כל אלו ש"תופסים מקום" בעיני עצמם ועאכ"כ בעיני אחרים להיותם תלמידי חכמים, אדירי התורה, ראשי סנהדראות וכו' — הנה דוקא בזמן שמחת בית השואבה צריכים הם להראות שמחה יותר מגדר המדידה וההגבלה.

וגם אם נמצאים כאן תלמידיהם, ויש לחשוש שהנהגתם בשמחה גדולה לא תהי' לפי ערך התלמידים... — הרי זהו ענינה של שמחת בית השואבה, להמשיך שמחה בהתלמידים והמקבלים והמושפעים, ע"י הנהגה של שמחה שלא במדידה והגבלה דילי', שהרי במשך כל השנה כולה אין זה לפי כבודו, ואילו עתה הרי הוא מפזז ומכרכר לפני אנשים פשוטים, ועי"ז פועל וממשיך שמחה (לא רק בעצמו, אלא) גם אצלם.

וענין זה נעשה לימוד של "בנין אב" על כל השנה כולה, שקיום מצוותו של הקב"ה צ"ל "בשמחה ובטוב לבב", בריבוי שמחה, ואז נעשית המצוה בשלימותה, כיון ששמחה פורץ גדר⁵², ובאופן שגם הסביבה מסייעת, ובלשון הכתוב⁵⁶: "כל עצי השדה ימחאו כף".

* * *

כד. האמור לעיל (סי"ט) בדברי הרמב"ם ששמחת בית השואבה היא ה"שמחה יתירה" שבחג הסוכות מצד הציווי "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" — אינו בסתירה להמבואר בקבלה ובחסידות בארוכה ששמחת בית השואבה קשורה עם ניסוך המים:

אע"פ ששמחה זו היא חלק מציווי כללי דשמחת יו"ט, מ"מ, כיון שחכמים קבעו שמחה זו בזמן ניסוך המים (כנ"ל), הרי זה סימן שיש לה שייכות ביחוד לניסוך המים, דאל"כ, לא היו חכמים מקשרים שני ענינים שאין שייכות ביניהם.

ובמכ"ש וק"ו מהענין דהשגחה פרטית אפילו בעיני העולם, כמודגש בתורת הבעש"ט⁵⁷ היסוד של השגחה פרטית על כל פרט ופרט, הן על הענין עצמו והן על האופן כיצד נעשה בפועל כו', ועאכ"כ שבעניני תורה ומצוותי' לא שייך לומר ששני ענינים באים באותו זמן בדרך מקרה; לא יתכן ששני ענינים יבואו באותו זמן אא"כ יש שייכות ביניהם.

97) ראה כתר שם טוב בהוספות סקע"ט ואילך. וש"נ.

96) ישע"י נה, יב.

ולכן: למרות שהציווי על שמחה יתירה זו נאמר בפסוק "ושמחתם לפני ה' אלקיכם גו'", הרי כיון שנתגלה בתושבע"פ הקשר עם הפסוק "ושאבתם מים בששון", הרי זו הוכחה ששמחה זו קשורה עם ניסוך המים, וכמבואר הענין בלקוטי תורה⁹⁸ ובסידור⁹⁹ ובמאמרי חסידות שלאח"ז¹⁰⁰ שמבארים השייכות שבין שני הענינים.

כה. ויש להוסיף בהאמור לעיל בדעת הרמב"ם — שעפ"ז יתבאר ענין נוסף:

איתא בגמרא¹⁰¹: "תניא אמר ר' יהושע בן חנניא, כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, כיצד, שעה ראשונה תמיד של שחר, משם לתפלה, משם לקרבן מוסף, משם לתפלת המוספין, משם לבית המדרש, משם לאכילה ושתי', משם לתפלת המנחה, משם לתמיד של בין הערביים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה".

ולכאורה אינו מובן: למה מתחיל מתמיד של שחר? — הרי אין לומר שסידורו של יום קחשיב, סדר היום, כי, באמרו "לא ראינו שינה בעינינו" הרי הוא כולל את הימים והלילות, וא"כ, הי' צריך לפרט את סדר הדברים מהתחלת היו"ט — ליל ראשון של חג, שאז היתה שאיבת המים בשביל הניסוך ביום ראשון של חג?

והביאור בזה:

אילו היתה שמחה זו קשורה עם ניסוך המים בלבד, אזי הי' צריך להתחיל מהלילה, דכיון שבבילי ראשון של חג היתה שאיבת המים בששון עבור הניסוך בבוקר דיום הראשון של חג, נמצא, שהסדר ש"לא ראינו שינה בעינינו" התחיל כבר מהלילה, ולא מ"תמיד של שחר";

אבל, כיון שלדעת הרמב"ם קשורה שמחה זו עם החיוב ד"ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", "ושמחת בחגך", וחיוב שמחת החג מתחיל בבוקרו של יום ראשון, אבל בליל ראשון של חג אין חיוב של שמחה (כנ"ל סי"ז) — הרי מובן, שסדר השמחה באופן ש"לא טעמנו טעם שינה"¹⁰² התחיל מ"תמיד של שחר" דיום ראשון של חג.

כו. ויש להעיר בנוגע להאמור לעיל שלילה הראשון של חג אין

וראה סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקלט ואילך. תרל"ה ח"ב ע' תמא ואילך. תרמ"ד ע' רסו ואילך. תרנ"ד ס"ע יט ואילך. תרס"ט ס"ע כט ואילך. תרע"ח ע' לח. תרצ"ז ע' 169 ואילך. תרצ"ח ס"ע נה ואילך. תרצ"ט ע' 55 ואילך.

98) דרושי סוכות עח, סע"ג ואילך.
99) עם דא"ח — שער הסוכות רסח, א ואילך.
100) מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' מז ואילך. המשך וככה תרל"ז פצ"ח ואילך.

בו חיוב שמחה — שזהו רק מן התורה, אבל מדרכנן יש חיוב שמחה גם בלילה הראשון של חג, כמבואר בשאגת ארי¹⁰¹.

ומצד זה ש"ערבים עלי דברי סופרים יותר מדברי תורה"¹⁰², או בלשון המשנה¹⁰³ "חומר בדברי סופרים מבדברי תורה" — הרי לא זו בלבד שגם בלילה הראשון של חג צריכה להיות שמחה, אלא אדרבה, שהשמחה צריכה להיות גדולה יותר וביתר שאת וביתר עוז לגבי השמחה בימים שלאח"ז.

אלא, כיון ששמחה זו אינה מצד הציווי המפורש בתורה "ושמחת בחגך", יחד עם ההוספה ד"ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", הקשורה עם ה"הלכה למשה מסיני" דניסוך המים¹⁰⁴ — אין זה שייך לסדר העבודה ד"שמחת בית השואבה" באופן של "לא טעמנו טעם שינה", שמתחיל מזמן הקרבת "תמיד של שחר" ביום ראשון של חג, ונמשך במשך כל שבעת הימים (כולל גם יום השבת, שהרי רק "החליל" .. אינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב¹⁰⁵, משא"כ שאר הענינים שהיו גם בשבת ויו"ט¹⁰⁶).

כזו זוהי גם הוראה ביחוד לזמנינו זה, שעז"נ "קלקלתנו זוהי תקנתנו"¹⁰⁷:

מצד זה שאין לנו לא סנהדרין וכו' (כהנוסח הידוע¹⁰⁸ שבו נימנו כו"כ ענינים) — הועבר החיוב דשמחת בית השואבה על כל אחד ואחד, וכמו בכל עניני העבודה הקשורים עם ביהמ"ק, שגם הענינים שהיו נעשים בעבר ע"י הכהן (ועד לכהן גדול) בביהמ"ק, נעשו עתה חיוב על כל אחד ואחד, ע"י התפלה, כמארז"ל¹⁰⁹ "תפלות כנגד תמידים תקנום", כך, שאין על מי לסמוך, אלא כל אחד ואחד צריך לעבוד בכל הכחות והאפשרויות שניתנו לו¹¹⁰.

וכידוע¹¹¹ משל הבעש"ט בנוגע לראש השנה, שהי' גבור בעיר

ואילך.	(101) סי' סח.
(107) ע"ד שבת פ, ב (ועוד): "קלקלו זהו תיקונו". וראה תענית יז, א. וש"נ.	(102) ראה ע"ז לה, א ובפרש"י. ירושלמי שם פ"ב ה"ז.
(108) בתפלת יוהכ"פ (בעבודה).	(103) סנהדרין פח, ס"ב. ירושלמי שם פי"א ה"ד.
(109) ברכות כו, ב.	(104) סוכה לד, רע"א. וש"נ.
(110) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש דאשתקד בתחלתה (תו"מ חכ"א ע' 45 ואילך).	(105) סוכה רפ"ה.
(111) ראה כש"ט סל"ה סקל"ג. סרס"א.	(106) ראה גם לקו"ש חכ"ד ס"ע 250

שהכל סמכו על גבורתו, וכאשר הוצרכו לילך למחנה האויב מלחמה, הנה בעברם שליש מהדרך, אמר הגיבור שלא יסמכו עליו לגמרי, ואחרי עוד כברת דרך, אמר, שיכולים לסמוך עליו רק במקצת, וכאשר הגיעו קרוב יותר, התברר שכל אחד צריך לדאוג לעצמו, ואי אפשר לסמוך עליו כלל.

ועד"ז בנוגע לענין ניסוך המים ושמחת בית השואבה הקשורה בו — כנ"ל (ס"ד) מ"ש בלקו"ת ש"צריך כל אחד למצוא דברי חפץ בנפשו" כיצד לקיים זאת בעניניו, וכלשון הכתוב¹¹²: "ומצאת — כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך".

והקיום ד"ונשלמה פרים שפתינו"¹¹³ עתה, נעשה הכנה וכלי שבקרוב יקויים היעוד "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו .. כמו שכתבת עלינו בתורתך"¹¹⁴, כולל גם ניסוך היין וניסוך המים בחג הסוכות, שאז יהיו בשמחה גדולה ביותר, כמ"ש¹¹⁵ "אז ימלא שחוק פינו".

* * *

כת. כללות הביאור בענין שמחת בית השואבה הקשורה עם ניסוך המים — ע"פ המבואר בלקו"ת ובסידור ובמאמרים שלאח"ז — הוא¹¹⁶:

החידוש דניסוך המים לגבי ניסוך היין הוא — ש"יין" הוא דבר שיש בו טעם, ובטבע היין שהוא "משמח אלקים ואנשים"¹¹⁷, משא"כ "מים" אין בהם טעם, ואין זה בטבע שע"י מים יבואו לידי שמחה. ואעפ"כ נאמר "ושאבתם מים בששון", היינו, שדורשים ענין שאינו ע"פ טבע, ואינו ע"פ טעם ודעת — לקשר "מים" עם ענין של "ששון".

ומזה מובן בנוגע ל"דברי חפץ בנפשו .. בעבודת ה' שבלב כל אחד ואחד" — שצריכה להיות גם עבודה שאינה ע"פ טעם ודעת, אלא היא למעלה מטעם ודעת, ואעפ"כ תהי' עבודה זו בשמחה ובטוב לבב, כמו בשעה שמקיים מצוה שכלית.

וכללות הענין בזה — שיש סוג מצוות שיש להם מקום בשכל, ויש סוג מצוות שנקראים בשם "חוקים", וכדאייתא במדרש¹¹⁸ ש"אומות העולם מונין את ישראל כו", ועל זה אומר הקב"ה "חוקה חקתי גזירה

(116) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש הנ"ל

ס"י (תו"מ שם ס"ע 50 ואילך).

(117) ס' שופטים ט, יג. וראה ברכות לה,

א. וש"נ.

(118) במדב"ר ופרש"י ר"פ חוקת.

(112) ואתחנן ד, כט.

(113) הושע יד, ג.

(114) נוסח תפלת המוספין.

(115) תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א.

גזרתי "אין לך רשות להרהר אחרי"; הנה לא זו בלבד שמקיים גם את החוק והגזירה, אלא עוד זאת, שמקיים זאת בששון ובשמחה ובטוב לבב, כמו כל שאר המצוות.

ויתירה מזה: גם מצוה שכלית — אין לקיימה מפני השכל שבדבר, שאז, גם השמחה שבזה מדודה ומוגבלת לפי מדת השכל שיש לו בהבנת המצוה, אלא צריך לקיימה מפני היותה מצוות המלך — מלך גדול ונורא, מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא אין-סוף ובלתי-גבול, שלכן, גם השמחה היא ללא הגבלות.

וזהו גם מעלת שמחת בית השואבה — כמשנת"ל (סכ"א) ששמחת המועדים ("ושמחת בחגך") היא במדידה והגבלה, ואילו שמחת בית השואבה ("ושאבתם מים בששון") היתה באופן ש"גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין כו' היו מרקדין כו'" שלא לפי מעמדם ומצבם וכבודם במשך כל השנה כולה (למעלה מהגבלה), ועי"ז פעלו השמחה אצל "כל העם האנשים והנשים" שהיו "באין לראות ולשמוע", ועד שבבוא שמיני-עצרת ושמחת-תורה היתה גם אצל האנשים הפשוטים שמחה בלי מדידה בגלוי ובכח עצמם (לא רק ע"י ההתעוררות של ראשי הישיבות והסנהדרין כו').

ועי"ז נמשך מן הכלל אל הפרט — בהשמחה שבקיום כל המצוות במשך ימי השנה, שגם הענינים שאין לו בהם טעם ועריכות ("געשמאק"), הנה לא זו בלבד שמקיימם במילואם, אלא מקיימם גם בשמחה ובטוב לבב, דהיינו, בריבוי שמחה.

כט. והנתינת-כח על זה היא ע"י תוקף האור שנמשך מלמעלה, שזהו מ"ש "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך", "שהוא עוצם הבהירות כו'" (כנ"ל ס"ח).

וזהו ששמחת בית השואבה היתה קשורה עם ענין האור¹⁸:

שמחת בית השואבה לא היתה ע"י יין, ואפילו לא ע"י מים; — השמחה היתה קשורה עם שאיבת המים, אבל, כיצד נעשית שמחה גדולה ביותר, עד שהיו משמחין גם את האנשים הפשוטים — עי"ז שהיו זורקין "אבוקות של אור", לאחר ש"פרחי כהונה" היו מדליקים "מנורות של זהב" שעל ידם "לא הי' חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה"³.

והענין בזה — שע"י תוקף האור, שהו"ע "והשביע בצחצחות גו'", נעשית שמחה גדולה ביותר, שפועלת גם במשך כל ימי השנה.

ל. וזהו שאדמו"ר האמצעי מקשר את הפסוק "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך" (שזוהי ברכתם של "שאר צדיקייא"), עם הפסוק "אז יבקע כשחר אורך" (אף שזוהי ברכתו של יעקב אבינו) — "שהוא עוצם הבהירות שלא יכילנו הכלי, שמחמת זה נבקע האור, והוא כמו בקיעת אור השחר":

הדרישה היא — ששמחת בית השואבה לא תשאר בימי הסוכות בלבד, אלא תומשך בקיום כל מצוה ומצוה במשך כל ימות השנה, אפילו בימות החול ובזמן הגלות שנמשל ללילה¹¹⁹.

וזהו קשר שני הפסוקים — "והשביע בצחצחות נפשך", "אז יבקע כשחר אורך" — שתוקף ועוצם האור (שבחג הסוכות) בוקע את שחרות הלילה ופועל עלות השחר ואור היום, שהו"ע המשכת השמחה בעבודה שבחשכת הגלות.

לא. ובפרטיות יותר:

אדמו"ר האמצעי¹²⁰ מבאר ענין זה ע"פ משל "החבית .. כאשר תתמלא ביותר ולא תוכל להחזיק המילוי, תבקע בבקעים וסדקים ויצא המשקה דרך שם".

והנה, "יציאת משקה זאת שיוצאת דרך סדק, מעט מזער היא, וגם אין לה ערך כלל עם כל מילוי החבית". אבל אעפ"כ, עם היותה כמות קטנה ביותר, הרי זו הוראה על המילוי והתוקף והשלימות שבפנים החבית. ודוגמתו בנמשל:

במשך כל ימות השנה אין השמחה בגלוי כפי שהיא בשמחת בית השואבה ובזמני הימים טובים בכלל, כי, אע"פ שקיום המצוה צריך להיות בשמחה ובטוב לבב, הרי סדר העבודה הוא שקיום המצוה הוא בגלוי, ואילו השמחה וטוב לבב היא בלבבו ובנפשו פנימה, כך, שאמנם ניכר עליו שמקיים את המצוה (לא בדרך של קבלת עול כפורע חובו, אלא) מתוך חיות והתלהבות, אבל לא רואים שהוא רוקד כמו בשמחת בית השואבה או כמו בשמחת תורה.

ונמצא, שהשמחה שמכוסה בקיום המצוות במשך כל ימות השנה אינה אלא מעט בכמות לגבי השמחה שבשמיני עצרת ושמחת תורה או בשמחת בית השואבה.

119) ראה בהנסמן בתו"מ סה"מ אדר ע' (120) סידור שם, א.

פא הערה 16.

אבל אעפ"כ, מיעוט השמחה שבוקע את חשכת ימות החול של כל ימות השנה (ברוגמת ה"משקה . . מעט מזעיר" שבוקע את דופני החבית), מהוה אבן-הבחון סימן והוראה על אופן השמחה ב"זמן שמחתנו", בשמחת בית השואבה, שמע"צ ושמח"ת, שהיתה במילואה ובשלימותה בגלוי ובתוקף, באופן ש"השביע בצחצחות נפשך".

לב. ומזה מובן הלימוד וההוראה לאיך גיסא:

אל יחשוב האדם ששמחת בית השואבה או השמחה דשמע"צ ושמח"ת הוא ענין פרטי של יו"ט זה, כך, שגם אם יחסר בזה, אזי יחסר ביו"ט זה בלבד, ואין זה נוגע לכל השנה כולה.

יש לדעת שכל עניני חודש תשרי הם ענינים כלליים שמהם "לוקחים" על כל השנה כולה¹²¹, וענין השמחה בעבודת ה' שמהי' בשמחה ובטוב לבב — לוקחים מ"זמן שמחתנו" שבחודש תשרי, כך, שזהו ענין שנוגע לא רק לשבעה הימים או שמונה-תשעה ימים, אלא זהו ענין שנוגע גם אח"כ לקיום המצוות במשך כל השנה כולה.

ולכן צריכה להיות השמחה ב"זמן שמחתנו" במילוי ובשלימות ובתוקף גדול ביותר, ואז, "יבקע כשחר אורך", שגם במשך כל ימות השנה תהי' עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

* * *

לג. דובר כבר אודות דברי הברייתא¹²² "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם, מי שלא ראה ביהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם" — שגם לשון הברייתא הוא בדיוק (ככל עניני חז"ל) — דלכאורה אינו מובן:

כדי להסביר גודל השמחה דשמחת בית השואבה, וגודל הפאר דירושלים בתפארתה וגודל ענין תפארת ביהמ"ק, אפשר לומר בלשון חיוב — ששמחת בית השואבה היא שמחה גדולה ביותר, וירושלים היא כרך נחמד ביותר, וביהמ"ק הוא בנין מפואר ביותר, ולמה אומרים זאת באופן שלילי — "מי שלא ראה כו' לא ראה כו'?"

ומה גם שזהו יתור לשון, וגם ענין של תנאי — שאי אפשר לראות

121) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעט. תש"ב ע' 49. ועוד.
 122) סוכה נא, ב. אוה"ת דרושי סוכות ע' איתשנו. ברכה ע' איתתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ו ע' רעח.

שמחה, כרך נחמד ובנין מפואר, אא"כ רואים שמחת בית השואבה, ירושלים בתפארתה וביהמ"ק בבנינו?

ובכן, נתבאר כבר הענין ד"שמחת בית השואבה"¹²⁵, ו"ירושלים בתפארתה"¹²³, ועדיין נשאר לבאר הענין ד"מי שלא ראה ביהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם", כדלקמן.

לד. ובהקדמה — שכדי לידע מהו ענין של "בנין", יש להסתכל בתורה, שהרי התורה היא הוראה בכל עניני העולם, כי כל עניני העולם ישנם תחילה בתורה, כמאמר¹²⁴ "אסתכל באורייתא וברא עלמא", ולכן, כדי לעמוד על אמיתת ענינו של כל דבר שבועולם, הרי זה ע"י הלימוד וההתבוננות בתורה.

ובנדוד: ישנו כלל בתורה בנוגע ל"בנין" [בשייכות למלאכות שבת, הקשורים עם מלאכות המשכן, שכל מלאכה שהיתה במשכן היא מלאכה חשובה]¹²⁵ — כמ"ש הרמב"ם¹²⁶ "שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד, הרי זה דומה לבנין", היינו, שענינו של בנין הוא קיבוץ חלק אל חלק ודיבוקם עד שיעשו גוף אחד.

והענין בזה — שמקבצים את כל הענינים הדרושים לבנין, כמו אבנים ועצים ועפר, ומחברים אותם עד שנעשים גוף אחד, בנין אחד; אבל, עם היות הבנין "גוף אחד", הרי זה באופן שיש בו חילוקי מדריגות [כמו בבנין ביהמ"ק שצריך שיהיו בו ג' חלקים, כמ"ש הרמב"ם בהל' בית הבחירה¹²⁷ ש"עיקר בבנין הבית" ש"עושין בו קדש וקדש הקדשים .. (ש)נקראין היכל, ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל .. וכל המוקף במחיצה זו .. הוא הנקרא עזרה, והכל נקרא מקדש"], ועל ידו נעשה חילוק בין הענינים שבפנים לגבי כל הענינים שמבחוץ, שזהו ענינם של כתלי הבנין, שמהווים מחיצה בין הענינים שבפנים הבית ובין הענינים שמבחוץ להבית.

ועל זה אומרים חז"ל "מי שלא ראה ביהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם" — שאי אפשר שיהי' (ראיית) "בנין מפואר" אא"כ ישנו (ראיית) "ביהמ"ק בבנינו".

לה. והביאור בזה:

(125) ראה שבת מט, ב. צו, ב.

(126) הל' שבת פ"ז ה"ו.

(127) פ"א ה"ה.

(123) ראה שיחת שמחת ביה"ש תשי"ז

ס"כ ואילך (תו"מ ח"ח ע' 45 ואילך).

(124) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

כיון שהחלקים שמהם נעשה הבנין הם עניני העולם שנבראו ע"פ דרכי וחוקי הטבע באופן שהם נפרדים, כל אחד במקומו ובמצבו ובמעמדו — איך אפשר שהאדם יחברם יחד?

וע"ד ש"שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא, אם אלקיכם אוהב עניים וכו" 128, והיינו, דכיון שהקב"ה בראו עני, כיצד יכול לבוא אדם ולשנות את דרך הטבע בנתנו לעני צדקה שע"ז יחדל להיות עני? ועד"ז מצינו בנוגע לרפואה: "ורפא ירפא" 129, מכאן שניתנה רשות לרפוא לרפאות" 130 — דכיון שמלמעלה נברא פלוני באופן שאינו בריא, יש צורך בנתינת רשות מלמעלה שיוכלו לשנות ולתקן זאת.

ואילו בנוגע לענין ה"בנין" — מדובר אודות עניני העולם שהם נפרדים זמ"ז [שהרי כללות ענין הבריאה הוא באופן של פירוד וריבוי, ובלשון חז"ל 131 על הפסוק 132 "נעשה אדם" (לשון רבים), "כתוב והרוצה לטעות יטעה"], והיינו, שע"פ טבע אין להם שייכות זל"ז, וכל אחד הוא חלק בפני עצמו, ואעפ"כ, צריך האדם לעשות מהם "בנין", היינו, לקבץ חלק אל חלק, ולא די לקבצם שיהיו בסמיכות זל"ז, אלא צריך לדבקם עד שיעשו גוף אחד!

ובפרטיות יותר:

ענינו של גוף אחד — שכאשר נוטלים חלק ממנו, אזי נחסר בכל שאר החלקים, כיון שכל החלקים הם גוף אחד. כלומר: לא זו בלבד שחלק אחד אינו מנגד ולוחם עם החלק השני, ומניחו להיות במציאותו, אלא יתירה מזה, שכל חלק מכיר שבשביל השלימות שלו זקוק הוא לחלק השני. וענין זה צריכים לפעול בעולם — שאף שעניני העולם נפרדים זמ"ז, ענין פלוני נלקח מקו החסד וענין פלוני נלקח מקו הגבורה, והרי חסד וגבורה הם כמו מים ואש, שמים מכבים את האש והאש מייבשת את המים, אעפ"כ, דורשים שלא זו בלבד שלא תהי' מלחמה ביניהם, כי אם באופן ד"עושה שלום במרומיו" 133, שיתקבצו חלק אל חלק, אלא עוד זאת, שלאחרי כן יתדבקו עד שיעשו גוף אחד, היינו, שמשלימים זה את זה, שלכן נוגע לכל חלק שגם החלק השני יהי' בענינו ובמציאותו, כיון שמרגיש שדבר זה נוגע להמציאות והשלימות שלו.

(131) ב"ר פ"ח, ח.

(132) בראשית א, כו.

(133) איוב כה, ב. וראה במדב"ר פ"ב, ח.

וש"נ.

(128) ב"ב יו"ד, א.

(129) משפטים כא, יט.

(130) ברכות ס, סע"א. וש"נ. שו"ע יו"ד

ר"ס שלו.

ועוד זאת, שלאחרי שלוקחים את החלקים הנפרדים ומחברים אותם להיות גוף אחד, נעשה מזה בנין שמהוה מחיצה המבדלת אותו מהעולם שמחוץ לכתלי ומחיצות הבנין, שענין זה הוא בבחינת "מיני' ובי' אבא לשדי' בי' נרגא"¹³⁴, היינו, שמהעולם עצמו עושים מחיצה שמבדילה ממציאיותו הקודמת, שזהו ענין הפכי מן הקצה אל הקצה, היפך שמבטל את מציאיותו הקודמת, שענין זה הוא בבחינת "נמנע הנמנעות"!

לו. ועל זה אומרים שמצד טבע העולם כפי שהוא מצד עצמו — אכן לא יכול להיות "בנין מפואר" ("לא ראה בנין מפואר מעולם"), כיון שאין זה בכח העולם.

וע"ד¹³⁵ שאין אדם יכול להגבי' את עצמו עי"ז שיאחזו בציציות ראשו, אלא יש צורך שמישהו שנמצא מבחוץ הימנו יאחזו בציציות ראשו ויגבי' אותו.

ועד"ז בנדו"ד, שכדי לפעול בעולם קיבוץ חלק אל חלק עד שיעשו גוף אחד, ובאופן שגוף אחד זה עצמו יש בו חילוקי דרגות, ונעשה מציאות מובדלת מהעולם שמחוץ הימנו — יש צורך בנתינת כח מענין שלמעלה מהעולם.

והכח על זה הוא עי"ז ש"ראה ביהמ"ק בבנינו":

ענינו של ביהמ"ק הוא — "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"⁸, והוא המקום שעליו נאמר¹³⁶ "זה שער השמים".

והענין בזה — שכדי לחבר בורא עם נברא צריך להיות דבר הממוצע ביניהם. וזהו ענינו של ביהמ"ק — "זה שער השמים" — שהוא הממוצע בין העולם כפי שהוא מצד עצמו, ובין הקב"ה כפי שהוא למעלה מכל סדר ההשתלשלות, והיינו, לפי שביהמ"ק נבנה מדברים גשמיים, ואעפ"כ האיר אלקות בגלוי בהחומר וגשם דביהמ"ק, כמארז"ל¹³⁷ "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש", ועד שהמקום הי' למעלה מהמקום, כמארז"ל¹³⁸ "מקום ארון אינו מן המדה", ועד"ז הי' הזמן למעלה מהזמן, כמבואר במק"א בארוכה¹³⁹. ועיי' "ממוצע" זה יכולים לפעול זאת בכל העולם כולו.

(138) יומא כא, סע"א. וש"נ.

(139) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 290. תשי"ע ע' 230. וראה גם סה"מ תר"ס ע' קנ. המשך תרס"ו ע' רכז ואילך. תר"מ סה"מ אב ס"ע קטז ואילך.

(134) סנהדרין לט, ב. הובא בתניא פל"א.

(135) ראה גם אג"ק ח"ג ע' תתח. חט"ו ריש ע' מד.

(136) ויצא כח, יז.

(137) אבות פ"ה מ"ה.

לז. וזהו "מי שלא ראה ביהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם":

"מי שלא ראה ביהמ"ק בבנינו" קאי על מי שאינו מתחיל לבנות את ביהמ"ק שבלבבו פנימה — כפתגם הרביים שכאשר הקב"ה אמר "ושכנתי בתוכם" ("בתוכם" דייקא, בתוך כל אחד ואחד¹⁴⁰), אזי נעשה בלב כל איש ישראל "בית-המקדש קטן" (כנ"ל ס"ב).

לכל לראש צריך יהודי לבנות את ביהמ"ק שבו, היינו, להעמיד בנין שכתליו מהווים מחיצה בינו לבין העולם, ובאופן שיש בו ג' חילוקי דרגות: קדש הקדשים, קודש ועזרה,

— בדוגמת ג' החילוקים דבנ"י: כהנים לוויים וישראלים. וענין זה משתקף גם בעולם, דכיון שבריאת העולם היא עי"ז ש"אסתכל באורייתא", הרי כשם שבתורה ישנה החלוקה ד"אוריין תליתא" שניתנה "לעם תליתא" .. בירחא תליתא¹⁴¹, נעשה גם בעולם החלוקה ל"שלשה דברים": "על שלשה דברים העולם עומד"¹⁴² —

שהם ג' הענינים שבעבודת האדם: קודש בפ"ע, חול, והממוצע ביניהם — "חולין שנעשו על טהרת הקודש"¹⁴³.

ולאחרי שיש אצל "ביהמ"ק בבנינו" — אזי יכול לראות "בנין מפואר" בעולם, היינו, שבכחו לצאת לעולם ולפעול בהדברים הנפרדים שבו לקבצם חלק אל חלק עד שיעשו גוף אחד, "בנין", ובאופן של דבר והיפוכו — שנעשה היפך ממציאותו הקודמת (חלקים נפרדים), ועד שממנו גופא מעמידים כותל ומחיצה בינו לבין העולם, ועוד זאת, שגם במציאותו החדשה ישנם ב' הפכים: בנין אחד, וביחד עם זה, חילוקי דרגות דקדש הקדשים קודש ועזרה.

לח. וההוראה מזה:

עבודתו של יהודי צריכה להיות באופן ש"בכל דרכיך דעהו"⁵⁰, דהיינו, לעבוד את ה' באכילתו ובשתיתו, בשניתו, בטילו ובמסחרו ובכל עניניו. ולכאורה, מה נוגעת הקדמת עבודתו בתפלה ותורה — לאופן הנהגתו באכילתו כו' ובמסחרו שתהי' בכל עניני הזהירות ע"פ שו"ע? הנה על זה אומרים, שכל פרטי הענינים דאכילה ושתית' ושינה

(140) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. (142) אבות פ"א מ"ב.
 (141) שבת פח, א. (143) חגיגה יט, ב. וש"נ. וראה תו"א לך
 לך יג, א. ובכ"מ.

וטיול ומסחר, ענינם הוא לפעול בעולם ענין של "בנין" — לקבץ חלק אל חלק עד שיעשו "גוף אחד", דהיינו, "רשות היחיד" ליחידו של עולם¹⁴⁴. ובנין זה אינו יכול להיות ("לא ראה בנין מפואר מעולם") אלא לאחר ש"ראה ביהמ"ק בבנינו":

לכל לראש צריכה להיות עבודת התפלה, שעל ידה נעשית התפשטות החיות מהלב בכל רמ"ח אברי הגוף, תמורת זה שבקומו משנתו הי' במעמד ומצב ד"נשמה באפו"¹⁴⁵. ונמצא, שבעבודת התפלה עוסק הוא בבנין ביהמ"ק ("ביהמ"ק בבנינו") שבו — שתפשט החיות מביהמ"ק שבלבו בכל הגוף.

ובמקדש זה ישנם כל ג' החלקים דעזרה קודש וקודש הקדשים — שהם חילוקי הדרגות שבעבודת התפלה: לכל לראש — פסוקי דזמרה, שהו"ע האלקות כפי שמובן מההתבוננות בעניני העולם (עזרה); ואח"כ מגיע לברכות ק"ש וק"ש, שהו"ע האלקות כפי שמובן מכחות הנפש, שזהו מ"ש¹⁴⁶ "ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך" (קדש); ועד שמגיע ל"קדש הקדשים" — שהו"ע תפלת שמונה-עשרה שבה עומד בתכלית הביטול יותר מהביטול דק"ש, "כעבדא קמי מרי"¹⁴⁷.

ולאחרי שיש אצלו "ביהמ"ק בבנינו", עם כל ג' החלקים דקדש הקדשים קדש ועזרה, ע"י עבודת התפלה — אזי הולך "מבית הכנסת לבית המדרש"¹⁴⁸ ללמוד שיעור בתורה, ומהתורה מקבל הוא הוראות ("תורה" מלשון הוראה¹⁴⁹) כיצד להתנהג בעניני העולם.

ולאחרי זה ביכלתו לצאת לעולם ולבנות בו "בנין מפואר" — לקבץ חלק אל חלק עד שיעשה גוף אחד.

לט. עפ"ז יש לבאר גם הסדר בדברי הברייתא — שמחת בית השואבה, ירושלים בתפארתה וביהמ"ק בבנינו:

לכאורה אינו מובן סדר הנ"ל — דממה-נפשך: אם הסדר הוא מלמעלה למטה — הנה לאחרי הענין דשמחת בית השואבה (שבה מדובר בסוגיא זו) צריך לבוא הענין דביהמ"ק, שהוא המקום שבו עורכים שמחת בית השואבה, ורק לאח"ז צריך לבוא הענין דירושלים שמחוץ לביהמ"ק; ואם הסדר הוא מלמטה למעלה — צריך להתחיל מירושלים, ולאח"ז

(147) שבת יו"ד, א.

(148) ברכות בסופה. וש"נ.

(149) ראה זח"ג נג, ב. רד"ק לתהלים יט,

ח. ועוד.

(144) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

(145) ישע"י ב, כב. וראה ברכות יד, א.

לקו"ת פינחס עט, ד. ובכ"מ.

(146) ואתחנן ו, ה.

ביהמ"ק (שבירושלים), ולאח"ז שמחת בית השואבה שהו"ע שנעשה בתוך ביהמ"ק. ואילו בברייתא נאמרו הדברים לא בסדר זה ולא בסדר זה?

יש לבאר סדר זה ע"פ פנימיות הענינים:

לכל לראש מדובר אודות שמחת בית השואבה, הקשורה עם ניסוך המים — שענין זה מורה שיכולים לבטל מחיצה בעולם¹⁵⁰, כמובן מדברי המדרש¹⁵¹ שבשעה שאמר הקב"ה "יהי רקיע .. מבדיל בין מים למים"¹⁵², היו "מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא", והבטיח להם הקב"ה שיתעלו ע"ג המזבח בניסוך המים בחג, שמזה מובן, שענין ניסוך המים הוא נתנית כח ליהודי שיוכל לפעול ביטול המחיצה שבין מים תחתונים למים עליונים.

וזהו גם ענין שמחת בית השואבה — שהרי כללות ענין השמחה הוא שפורצת גדר ומחיצה¹⁵².

ולאחרי שמסירים את המחיצה שבין נשמה לגוף ובין רוחניות לגשמיות, שאז יכולה וצריכה הרוחניות להתחיל לפעול על הגשמיות — הנה תחילת העבודה היא לפעול שיהי "כרך נחמד", ואח"כ יכולים לפעול שיהי "בנין מפואר":

דינו של "כרך" — שבו יש רשות לכל העולם כולו, לפי שרבים עוברים בו¹⁵³. וכיון ש"אין דיעותיהם שוות"¹⁵⁴, הרי לכל לראש — גם לאחרי שהרוחניות יכולה כבר להתחיל לפעול על הגשמיות (כיון שבטלה המחיצה כו') — יש צורך לאחד את הכחות הרוחניים, היינו, שעשר כחות הנפש יתדברו ביניהם ("צוואמענרעדן צווישן זיך") כיצד להעמיד את "עיר אלקינו" (שעז"נ¹⁵⁵ "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו"), כמ"ש¹⁵⁶ "ויעשו כולם אגודה אחת" כדי "לעשות רצונך בלבב שלם" — בהענינים הגשמיים.

ולאחרי כן יש צורך בנתנית כח במיוחד שאכן יצליחו לפעול בהענינים הגשמיים ענין של "בנין" — לקבץ חלק אל חלק עד שיעשו גוף אחד, היינו, שכל עניני העולם יעשו "רשות היחיד" ליחידו של עולם,

152) בראשית א, ו.

153) ראה מגילה כו, א.

154) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א. ועוד.

155) תהלים מח, ב.

156) נוסח תפלת ימים נוראים.

150) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש תשט"ז

ס"ח ואילך (ת"מ חט"ו ע' 60 ואילך).

151) הובא בפרש"י ורמב"ן ורבינו בחיי ויקרא ב, יג. וראה מדרש עשה"ד א (גדפס באוצר מדרשים (אייזנשטיין) ע' 450). רשימות הצ"צ לתהלים צב (יהל אור ס"ע שלד).

שזהו ענינו של בית המקדש בעולם — דירה לו ית' בתחתונים¹⁵⁷,
 "כתפארת אדם לשבת בית"¹⁵⁸.

מ. וזהו גם הסדר בעבודת האדם מלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד:
 לכל לראש — מקשר את נשמתו עם גופו, ואח"כ פועל בהנשמה
 לרתום את כל הכחות לעבודה, ואח"כ פועל הענין דאתהפכא (לאחרי
 ההקדמה דאתכפיא) — "בכל לבבך, בשני יצריך", ו"בכל מאדך, בכל
 ממונך"¹⁵⁹, שפועל בחלקו בעולם ("בכל ממונך"), וגם בהיצה"ר, שגם
 הוא יהי' עזר ומסייע, שזהו מ"ש¹⁶⁰ "והנה טוב מאד", "זה יצה"ר"¹⁶¹,
 וכתביב¹⁶² "גם אויביו ישרים אתו", "זה הנחש"¹⁶³, וכמארז"ל¹⁶⁴ "זדונות
 נעשו לו זכויות", היינו, שגם הענינים שהיו בחלקו של הלעו"ז, נעשים
 זכויות, שנזקפים לזכותו כמו המצוות שלו, ועד שב"מקום שבעלי תשובה
 עומדין צדיקים גמורים אין יכולין לעמוד בו"¹⁶⁵.

והרי זוהי העבודה דשמחת בית השואבה שבאה לאחרי העבודה
 דעשרת ימי תשובה, ועד לתשלום העבודה דיום הכיפורים — שלכן,
 בסיום כל הפתגמים שאומרים "חסידים ואנשי מעשה" ו"בעלי תשובה"
 בשמחת בית השואבה, מסיימת הברייתא: "אלו ואלו אומרים אשרי מי
 שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו"¹⁷,

והיינו, לפי שישנו ענין התשובה באופן היותר נעלה עד לדרגא
 העליונה דתשובה עילאה, שנדרשת מכולם, הן מ"חסידים ואנשי מעשה"
 והן מ"בעלי תשובה" (לאחרי שעשו תשובה גמורה שפועלת ענין הכפרה,
 ועד לתשלום כל הענין, שנעשה "מרוצה וחביב לפניו ית' כו", כמבואר
 באגה"ת¹⁶⁶) — "והרוח" ו"הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"¹⁶⁷,

ועי"ז פועלים ההתאחדות של ישראל עם הקב"ה שנעשים "גוף
 אחד", שזהו מ"ש¹⁶⁸ "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך".

* * *

מא. בהמשך להכינוס של "צעירי אגודת חב"ד" שנערך היום, הרי

-
(157) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.	(163) ב"ר רפנ"ד.
ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפל"ו.	(164) יומא פו, ב.
ובכ"מ.	(165) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה
(158) ישעי' מד, יג.	פ"ז ה"ד.
(159) ברכות רפ"ט. ספרי ופרש"י עה"פ.	(166) פ"ב.
(160) בראשית א, לא.	(167) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ
(161) ב"ר פ"ט, ז.	האזינו. ובכ"מ.
(162) משלי טז, ז.	(168) משלי ה, יז.

כרגיל בכל פעם, כנהוג גם במנהג המדינה, ממשיכים בזה גם בלילה, בעת ההתוועדות¹⁶⁹.

וכנהוג ב"אסיפה" — שהרי "אזלת לקרתא הלך בנימוסה"¹⁷⁰ — ישנו "טשערמאן" (יושב־ראש) שאומר כמה מילים, ואח"כ פועל בעצמו "אתכפיא" ומוסר את עיקר הדיבור למישהו אחר, ובשעת מעשה מקנא בו... בחשבו, שהוא במקומו הי' עושה יותר טוב, אבל אין לו ברירה... וכך הולכים "מחיל אל חיל" [כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בכת־שחוק: מוטב להשתמש בלשון זה מאשר בלשון ההפכי...], מנואם אחד למשנהו, ועד שמוציאים את ההחלטות שהכינו אשתקד, ואומרים שיהי' כדאשתקד, וכך מתכוננים לשנה החדשה...

— בפרט זה לא חייבים "להדר" בהנהגה ד"אזלת לקרתא הלך בנימוסה"...

ובכל אופן — אם הכינו את ההחלטות מקודם אם לאו — הנה בנוגע לעבודה בפועל יהיו כל הענינים בהוספה על כל מה שהי' אשתקד, ובאופן המבואר באגרת התשובה¹⁷¹ בנוגע לתיקון העבר: "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים וכו'", והיינו, שאפילו אם מצד העבודה דשנת תשי"ט היו צריכים לפעול באופן כך וכך, הרי כיון שצריכים להשלים גם את השנים תשי"ח תשט"ב ותשט"ז והשנים שלפנ"ז, אזי צריכים לפעול כמה פעמים ככה!

וכדברי רבינו נשיאינו¹⁷², שכאשר יהודי מחליט למטה לעסוק בעניני תומ"צ באופן שנראה לו שאינו כפי יכלתו, הנה אם הוא רק מחליט כדבעי, אזי תיכף פותחים לו מלמעלה מקורות וצינורות, שיוכל לקיים החלטותיו בפועל, אע"פ שלפי מצב ההוה אין לו אפשריות לכך.

ואם הדברים אמורים בהחלטת היחיד — עאכו"כ בהחלטת רבים, כמבואר בארוכה בקונטרס החלצו¹⁷³ המעלות שבהתאחדות רבים, ובפרט כאשר התאחדות הרבים קשורה עם חסידות וחסידות חב"ד, שענינה הוא לקשר את הלב והמוח, שני השליטין שבאדם¹⁷⁴, שיהיו מכוונים למטרה אחת, "לעשות רצונך בלבב שלם"¹⁵⁶ — אזי בטוחים בהצלחה כמה פעמים ככה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים, שהוא בעצמו לא הי' נוכח במושב

(172) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח ס"ע תקיג ואילך. וראה גם תומ"מ חיי"ט ריש ע' 356. וש"נ.

(173) תרנ"ט פ"י — סה"מ תרנ"ט ע' סא.

(174) זח"ב קנג, א.

(169) ראה גם שמחת ביה"ש דאשתקד סמ"ו (תומ"מ חכ"א ריש ע' 84).

(170) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.

(171) ספ"ט.

הראשון, אבל ישנם אלו שהיו נוכחים ויודעים מי הי' ה"טשערמאָן", "ספיקער", "טאָסט-מייסטער" (יו"ר, נואם, מנחה) וכל שאר התוארים, ובמילא, יעמדו בראש וינהלו את המושב השני, ומסתמא לא יאריכו כמו במושב הראשון¹⁷⁵.

לאחרי ההכרזות — התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגון ניגון שמחה].

* * *

מב. דובר אודות שיעור חומש היומי (על יסוד דברי הרבי ע"ד השייכות של השיעור חומש להיום, שיכולים ללמוד ממנו הוראה בהנוגע לעבודת האדם לקונו), "ולדן אמר וגו' ים ודרום ירשה"¹⁷⁶, מעלת מחנה דן, "מאסף לכל המחנות"¹⁷⁷, מתוך מס"ג על אהבת ישראל; עבודת הקב"ע בחי' רגל, שמשלים גם את הראש; ועי"ז זוכים להברכה ד"ים ודרום ירשה", שהם ג' מדריגות בגילוי אלקות — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 102 ואילך¹⁷⁸. ואח"כ אמר:

וזהו גם היסוד והביאור על הוראת רבותינו נשיאנו ביחוד בדורות האחרונים שצריכה להיות העבודה דהפצת המעיינות חוצה דוקא — שזהו התפקיד המיוחד של "צעירי אגודת חב"ד" בימינו, להפיץ תורה ומצוות בכלל, וכפי שהם חדורים באור וחום דתורת החסידות, עד שיגיע ל"חוצה" שב"חוצה".

והענין בזה:

אע"פ שיכולים להיות בדגל מחנה יהודה, ישכר וזבולון, שהם בקירוב מקום להמשכן בכלל ולהארון ביחוד — נוטלים על עצמם את התפקיד הקדוש למעט מהזמן שנמצאים במחנה יהודה, ולעמוד בדגל מחנה דן, ש"לאחרונה יסעו לדגליהם"¹⁷⁹, אע"פ שבגלל זה יצטרכו לפי שעה להיות בריחוק מהארון והמשכן — כדי להיות "מאסף לכל המחנות" ולסייע ל"כל הנחשלים אחריו"¹⁸⁰ למצוא את אבידתם, ולפעול עליהם שסוכ"ס יבואו אל המסקנא השכלית ("כאָפן זיך צום שכל") שצריך להיות "דונו דיני"¹⁸¹, כיון ש"יש בעה"ב לבירה זו"¹⁸² ו"יש דין

(175)	לאחרי שהכריזו סדר הכינוס ושמות הדוברים, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: זהו הסיכום הכללי; ועכשיו יכבדו את כל אחד באמירת דבר-מה — "א וואָרט" (שכולל ריבוי גדול). ואמר להמכריז שיכריזו כמו ב"הקפות" (באמרו בניגון הידוע): "איז מען מכבד כו".
(176)	בהעלותך יו"ד, כה.
(177)	בשילוב עם שיחת ש"פ בראשית שנה זו.
(178)	במדבר ב, לא.
(179)	תצא כה, יח.
(180)	פסחים ד, א.
(181)	ראה בר"ר רפל"ט.
(182)	לאחרי שהכריזו סדר הכינוס ושמות הדוברים, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: זהו הסיכום הכללי; ועכשיו יכבדו את כל אחד באמירת דבר-מה — "א וואָרט" (שכולל ריבוי גדול). ואמר להמכריז שיכריזו כמו ב"הקפות" (באמרו בניגון הידוע): "איז מען מכבד כו".

ויש דיינן¹⁸³, וכמארז"ל¹⁸⁴ "הסתכל .. לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", כך, שההסתכלות בהענין ד"דונו דיני" כשלעצמה פועלת את הענין ד"מאסף לכל המחנות", להשיב כל ענין ודבר על מכונו ומקומו. וענין זה נעשה ע"י ההנהגה ד"דונו דיני" — לדון ולשפוט את עצמו ולהתבונן בחסדי הקב"ה שנתן לו העזר והסיוע לנצח במלחמת היצר, אף שאינו ראוי לכך, ולכן, מחוייב גם הוא להתנהג בהנהגה זו ("מדה כנגד מדה"¹⁸⁵) עם הזולת, היינו, שמבלי הבט אם הוא חייב לו אם לאו, אם הוא ראוי לכך — לפי חשבוננו — אם לאו, הרי הוא עוזר ומסייע לו למצוא את אבידתו.

ואז "הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו"¹⁸⁶ באופן שאין לשער, כדברי רבותינו נשיאינו¹⁸⁷ שע"י אהבת ישראל באים לאמיתת הענין דאהבת התורה ואהבת השם ("ואהבת את ה' אלקיך"¹⁴⁶), והיינו, שגם כאשר מדובר אודות עבודת היחיד כפי שהוא בפני עצמו, הנה ה"כלי" לזה הוא "ואהבת לרעך כמוך"¹⁸⁸,

ובלשון הכתוב: "ים ודרום ירשה" — שירש את הענין ד"ים", שהו"ע אופן ההנהגה ד"דגים שבים" שאינם פורשים ממקום חיותם¹⁸⁹, ויורש גם את הענין ד"דרום", שמורה על התוקף ד"שמש הוי"¹⁹⁰, היינו, לא רק כפי שהוא במערב ("ים") ששם שוקעת השמש, שנחלש כחה, שמורה על ההסתור שמצד ה"מגן .. אלקים", בגימטריא הטבעי¹⁹¹, אלא מאיר אצלו תוקף השמש, ועד להשלימות דתוקף השמש כפי שיהי' לעתיד לבוא, שהקב"ה "מוציא חמה מנרתיקה" ו"צדיקים מתרפאין בה"¹⁹² — כל אלו שהם מאספים לכל המחנות, ומביאים אותם אל המטרה הרצוי, להכנס לארצנו הקדושה, ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש. [כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "כי אנו עמך".]

* * *

(188) קדושים יט, יח.	(183) ראה ב"ר פכ"ו, ו.
(189) ראה ברכות סא, ב. ע"ז ג, סע"ב.	(184) אבות רפ"ג.
(190) כמשנת"ל בהשיחה — לקו"ש שם ע' 106.	(185) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.
(191) פדרס שי"ב פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל — קכא, ב).	(186) ישע"י מ, יו"ד. סב, יא.
של"ה פט, א. קפט, א. ועוד. תניא שעהיוה"א רפ"ו. ובכ"מ.	(187) ראה סה"ש תרפ"ט ע' 56. אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ס"ע קלד ואילך.
(192) נדרים ח, סע"ב. ע"ז שם.	ח"ג ע' תכו. ח"ד ע' שלו (נעתק ב"היום יום" ר' תשרי).

מג. מבואר בלקו"ת בתחלת ויקרא¹⁹³, שכאשר ישנו ענין של "אתערותא דלעילא", הנה כדי שיהי' זה דבר של קיימא ויפעל פעולתו, יש לקשרו מיד עם "אתערותא דלתתא", דהיינו, ענין של פועל שנעשה בכח האדם.

ועד"ז מצינו בדרגא נעלית יותר — בענין הנבואה, כמבואר בספרים¹⁹⁴ הטעם שמצינו בכמה נבואות שהקב"ה צוה לנביאים (כמו אליהו, ירמיה' ויחזקאל) לקשר הנבואה עם ענין של מעשה בפועל, כי, ע"י הקישור עם מעשה בפועל, שהו"ע ההמשכה בעולם העשי', נעשה פתיחת הצינור מההחלטה למעלה עד להמעשה בפועל למטה, כך, שהנבואה נעשית דבר של קיימא, מבלי שיתערבו אח"כ סיבות צדדיות, כמו "שמא יגרום החטא"¹⁹⁵, או להיפך, בצד הטוב.

ואם הדברים אמורים בנוגע להחלטות למעלה — עאכו"כ שכן הוא בנוגע להחלטות של בני-אדם למטה.

ולכן, בהמשך להחלטות שנתקבלו בהכינוס, הרי עתה הוא זמן מסוגל להתחיל להביא את ההחלטות מן הכח אל הפועל.

מד. וכיון שא' הענינים דהפצת המעיינות חוצה הוא גם לנצל את זמני ההתעוררות ד"זמן שמחתנו" כדי להפיץ את המעיינות בכל מקום עד מקום שהיד מגעת — בודאי יתחילו עוד הלילה, ולכל-הפחות ממחר בבוקר, לנצל את הימים ד"זמן שמחתנו" לפעול בה"חוצה" שמחוץ לעיר, ובה"חוצה" שבתוך העיר, ובה"חוצה" שבעצמו — להביא לשם את המעיינות,

וכמ"ש "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" — ענין של שאיבה מלמטה למעלה, באופן שתומשך "ישועה" בכל הענינים שהם על פני שטח כדור הארץ (למעלה מהמקום שממנו נובע המעיין), ובאופן שיהי' זה "בששון", לא רק בעת השירה, אלא גם לאחרי כן, כאשר מי המעיין פועלים פעולתם במשך הימים הבאים לקראתנו.

וכאשר יחליטו, ויקשרו את ההחלטה עם התחלה בפועל בעגלא דידן, הלילה ומחר בבוקר — הרי זה יחזק את ההחלטה ויקרבה אל הפועל ממש במשך כל השנה, שתהי' שנה מוצלחת בעבודת הפצת המעיינות ביחוד, ובעבודת הפצת התורה והמצוה והיהדות בכלל,

לך לך יב, ו. לבוש על הרקאנטי לך לך שם.

(193) ב, ב ואילך.

(195) ברכות ד, א.

(194) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן

ובאופן של מיעוט המניעות והעיכובים עד קצה היותר עליון, שאז יוכלו לעשות זאת מתוך הרחבה, ובשמחה ובטוב לבב, ועי"ז יפרצו כל הגדרים וימשיכו ש"יעלה הפורץ לפניהם"¹⁹⁶, דא מלכא משיחא, במהרה בימינו, בגאולה האמיתית והשלימה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אני מאמין".

טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "כי בשמחה תצאו"].

* * *

הוספה

מצילום כתי"ק אדמו"ר שליט"א¹⁹⁷

- (1) אי אפשר שכן דעת הרמב"ם¹⁹⁸, כיון שלומד זה ממש"נ⁵ ושמחתם גו' ז' ימים הבא בהמשך למש"נ⁵ ולקחתם לכם גו' מצות לולב. ויעוין בירושלמי³⁵ עה"פ הנ"ל שזהו שמחת לולב או שמחת שלמים, מזה ג"כ מוכרח שכל ישראל חייבין בזה.
- (2) זהו כתוב בשמחת ביה"ש — בגמרא.
- (3) עיי"ש ברמב"ם סוף הפרק שאדרבה למד מזה לכל או"א.
- (4) על זה אמרו בגמרא³ חסידים ואנשי מעשה וכו'.

במקדש". אך לעת־עתה לא הגיע לידינו דף השאלה, שכנראה, צויינו בו המספרים 1-4 בתור מענה על פרטי השאלות (המו"2). (198) אולי רצה השואל לומר שלדעת הרמב"ם אין זה ציווי אלא מנהג בלבד (ראה לעיל סט"ו) — המו"2.

(196) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י שם. (197) מענה לשאלה, כנראה, על המדובר בהתוועדות זו (סט"ו ואילך (לעיל ע' 78)) אודות דברי הרמב"ם (הל' לולב ספ"ח) בענין ה"שמחה יתירה" שהיתה "בחג הסוכות ..